

Açlık

Çeviri Damla Güler Eren

Knut Hamsun

Nobel Edebiyat Ödülü

Roman

TİMAS
T

Kristiana'da, kimsenin tokadını yemeden terk etmediği o acayip şehirde, aç aç gezindiğim zamanlardı...

Tavan arasındaki odamda uyanık yatarken aşağıdaki saatin altı kere çaldığını duydum; hava epeyce aydınlanmıştı, insanlar merdivenlerden inip çıkmaya başlamışlardı. Duvarları eski *Morgenbladet* gazeteleri ile kaplanmış odamda kapının yanından Deniz Fenerleri İşletmesi'nin ilanını, onun biraz solunda fırıncı Fabian Olsen'in taze pişmiş ekmelelerinin iri yazılı reklamını net bir şekilde görebiliyordum.

Gözlerimi açar açmaz, eski bir alışkanlıkla bugün için mutluluk duyacağım bir şeyim olup olmadığını düşünmeye başladım. Son zamanlarda beş parasızdım. Eşyalarımı birbiri ardına 'Amca'ya götürmem gerekmişti, gergin ve sabırsız olmuştum, baş dönmelerim yüzünden birkaç kere bütün günü yatakta geçirmek durumunda kalmıştım. Arada sırada, şansım yaver giderse, o veya bu gazetede yayımlanan yazılarım için beş kron alıyordum.

Hava giderek aydınlanmıştı ve ben kendimi kapının yanındaki ilanları okumaya vermiştim; "Bayan Anders'in kefenleri, girişin sağında" ilanının ince, sırttan harflerini bile seçebiliyordum. Uzun süre bununla oyalandıktan sonra saatin sekizi çaldığını duydum ve kalkıp üstümü giyindim.

Pencereyi açıp dışarı baktım. Bulduğum yerden bir çamaşır ipiyle açık bir arazi görünüyordu, daha ileride birkaç işçi yanmış bir demirci dükkânının kalıntılarını temizliyordu. Dirseklerimi pencereye dayayıp gökyüzüne baktım. Aydınlık bir gün olacağı belliydi. Sonbahar gelmişti, her şeyin renk değiştirip yok olduğu o güzel, serin mevsim. Sokaklarda halihazırda başlamış gürültü beni dışarıya çekiyordu. Attığım her adımda zemini bir aşağı bir yukarı sallanan bu boş oda ürkütücü bir tabut gibiydi; ne kapısında doğru düzgün bir kilidi

ne de sobası vardı; geceleri çoraplarımın üstüne yatıyordum, sabah olunca biraz kurumuş olsunlar diye. Zevk aldığım tek şey akşamları oturup uyukladığım ve uzun düşüncelere daldığım küçük kırmızı sandalyeydi. Rüzgâr sert esip de alt kattaki kapılar açıldığında yerden ve duvarlardan garip gıcırtilar yükseliyor, kapının oradaki *Morgenbladet* gazetesi parçaları karış karış yırtılıyordu.

Kalktım ve yatağın yanındaki torbada kahvaltılık bir şeyler var mı diye baktım, ama sonra hiçbir şey bulmayıp pencereye döndüm.

İş aramanın bana bir faydası olur mu, Tanrı bilir diye düşündüm. Bunca ret cevabı, yarım ağız verilmiş vaatler, katıksız hayırlar, beslenmiş ve boşa çıkmış umutlar, her seferinde bir hiçle sonuçlanmış yeni girişimler, cesaretimi alıp götürmüştü. En son tahsildarlık işi için başvurmuştum, ama geç kalmıştım, elli kron kefalet de bulamamıştım zaten. Her seferinde bir engel çıkıyordu. İtfaiyeye başvurmuştum. Elli kişi bir salonda toplanıp güçlü ve cüretkâr izlenimi vermek için göğsümüzü şişirmiştik. İşe alımla görevli kişi aramızda gezindi, başvuranlara baktı kollarına dokundu ve bir iki soru sordu. Benim önümden sadece geçti, başını sallayıp gözlüklerim yüzünden reddedildiğimi söyledi. Gözlüklerimi çıkarıp yeniden gittim. Kaşlarım çatık gözümde bıçak gibi keskin bakışımla durdum, gülümsedi ve önümden geçip gitti – tanımıştı muhtemelen. En kötüsü de giysilerim o kadar hırpalanmıştı ki artık düzgün bir insan izlenimi yaratamazdım.

Benimle ilgili her şeyin düzenli ve daimi bir şekilde kötüye gittiği bir zamandı! Her şeyden yoksun kalmıştım, ne bir tarağım vardı ne de üzgün olduğumda okuyacak bir kitabım. Yaz boyunca mezarlıklarda, saray parkında gazeteler için makaleler yazdım, farklı şeyler hakkında sütunlarca yazılar; garip buluşlar, kaprisler, huzursuz beynimin fikirleri... Çaresizlik içinde çoğu zaman uzun saatler süren çabaya mal olan bana en uzak konuları seçtim ve hiçbiri bir işe yaramadı. Bir yazı bittiğinde diğerine başlıyordum, editörden gelen ‘hayır’ cevabı genelde cesaretimi kırmıyordu; kendime sürekli bir gün başarılı olacağımı söylüyordum. Gerçekten de bazen şanslı olduğumda bir öğleden sonralık çalışma karşılığında beş kron aldığım oluyordu.

Tekrar pencerenin önünden çekildim, lavaboya doğru gittim ve parlaklaşmış pantolon dizlerimi karartmak ve böylece daha yeni görünmelerini sağlamak için biraz su ile ıslattım. Bunu yaptıktan sonra her zamanki gibi cebime kâğıt ve kurşun kalemimi koyup dışarı çıktım. Ev sahibine yakalanmamak için merdivenlerden sessizce indim, kirayı birkaç gün geciktirmiştim ve şu an ödeyecek durumum da yoktu.

Saat dokuz olmuştu. Araba ve insan sesleri havayı doldurmuştu, yaya- ların ayak sesleri ve arabacıların kırbaçlarının şakırtısıyla harmanlanmış muazzam bir sabah korusu. Etraftaki bu gürültü beni hemen canlandırdı ve içimdeki memnuniyet hissi giderek büyümeye başladı. Temiz havada sabah yürüyüşü aklımdan geçen belki de son şeydi. Ciğerlerim havayı ne yapsın? Bir dev gibi güçlüydüm, omuzlarımla bir arabayı durdurabilirim. Hoş, garip bir ruh hali, duru bir umursamazlık duygusu sarmıştı beni. Karşılaşıp geçtiğim insanları gözlemlemeye verdim kendimi, duvardaki ilanları okudum, yanımdan geçen tramvaydan bana doğrultulmuş bakışları hissettim, tesadüf eseri yolumu kesip kaybolan her gereksiz şeyin beni etkilemesine izin verdim.

Böyle güzel bir günde karnımı da doyurabilseydim keşke! Bu mutlu sabahın izlenimi aklıma başımdan aldı, zapt edilemez bir şekilde mutluydum. Nedensiz yere neşeyle mırıldanmaya başladım. Kasabın yanında kolunda sepetli bir kadın akşam yemeğinde pişireceği sosisler hakkında konuşuyordu; yanından geçerken başını kaldırıp bana baktı. Ağzında ön dişlerinden biri kalmıştı sadece. Son günlerde öyle gergin ve öyle kolay etkilenir olmuştum ki kadının yüzü bende korkunç bir tiksinti uyandırdı; uzun sarı dişi çeneden fırlamış küçük bir parmağa benziyordu ve bana doğru döndüğünde bakışı hâlâ sosis doluydu. Bir anda tüm iştahım kaçtı ve midem bulanmaya başladı. Pazar yerine gelince gidip çeşmeden biraz su içtim; yukarı baktım – Vâr Frelses Kilisesi'nin kulesinde saat onu gösteriyordu.

Amaçsız bir şekilde sokaklarda dolanmaya devam ettim, hiç ihtiyacım olmadığı halde bir köşede durdum, hiç işim olmadığı halde bir ara sokağa saptım. Kendimi tamamen sabahın hoşluğuna bıraktım,

diğer mutlu insanlar arasında ben de sala sola savrulduğ. Hava açık ve aydınlık, ruh halim gölgesizdi.

On dakika boyunca önümde yaşlı ve total bir adam vardı. Elinde bir torba vardı, bütün vücuduyla yürüyor hızlı gidebilmek için çabalıyordu. Çabalamaktan nasıl nefes nefese kaldığını duyabiliyordum, torbasını taşıyabileceğimi düşündüm ama onu yakalamak için de uğraşmadım. Grensen Caddesi'nde Hans Pauli ile karşılaştım, selam verip hızlıca geçip gitti. Neden bu kadar acelesi vardı? Aklımda ondan bir kron istemek bile yoktu ki, hatta ilk fırsatta ondan birkaç hafta önce ödünç almış olduğum battaniyeyi geri verecektim. Biraz düzlüğe çıkabilsem kimseye battaniye borçlu olacak değilim. Belki hemen bugün gelecekteki suçlar ya da irade özgürlüğü hakkında bir makale ya da okumaya değer herhangi bir şey yazıp hiç olmazsa on kron kazanabilirdim. Böyle bir makale düşüncesiyle içim hemen harekete geçme ve tüm beynimi boşaltma dürtüsüyle doldu. Saray parkında uygun bir yer bulup yazıyı tamamlamadan dinlenmek istemiyordum.

Ama önümdeki yaşlı total sokakta hâlâ aynı dengesiz hareketleri tekrarlıyordu. Sürekli bu adamın arkasında kalıyor olmak beni sinirlendirmeye başladı. Yolculuğu hiç sona ermeyecek gibiydi; belki o da benimle tam aynı yolu gitmeye karar vermişti ve bütün yol boyunca gözümün önünde olacaktı. Sinirimden sanki her kavşakta biraz yavaşlayarak ne yöne gideceğimi anlamak için bekliyor, torbasını havaya savurup öncülüğünü elden bırakmamak için tüm gücüyle ilerlemeye çalışıyor gibiydi. Yürürken bu telaşlı varlığa baktıkça ona karşı giderek daha fazla öfkeyle doluyordum; güzel ruh halime giderek zarar verdiğini ve aynı anda bu duru ve güzel sabahı çirkinliğe sürüklediğini hissettim. Güç ve zorbalıkla hayatta bir yer edinmeye ve kaldırımı sadece kendisine ait tutmaya çabalayan total bir böceğe benziyordu. Tepeye vardığımızda artık bu duruma daha fazla dayanamadım, bir dükkân vitrinin önünde durup ona uzaklaşması için vakit verdim. Birkaç dakika sonra tekrar yürümeye başladım ama adam yine önümdeydi, tamamen hareketsiz bir şekilde duruyordu. Hiç düşünmeden ileriye doğru öfkeli bir şekilde üç dört adım attım ve adama omuz attım.

Bir anda durdu. Bakıştık.

Sonunda, “Süt için bir sadaka!” dedi ve başını yana eğdi.

Şimdi anlaşılıyordu! Ceplerimi yokladım ve dedim ki:

“Süt için ha. Bu devirde para zor bulunuyor, ne kadar ihtiyacınız olduğunu bilmiyorum.”

“Dün Drammen’den geldiğimden beri hiçbir şey yemedim,” dedi. “Ne bir øre param ne de işim var.”

“İşçi misiniz?”

“İğneciyim.”

“Nasıl?”

“İğneci. Aynı zamanda kunduracılık da gelir elimden.”

“O zaman iş değişir,” dedim. “Burada biraz beklerseniz size biraz para bulabilirim, birkaç øre.”

Aceleyle Pilestredet’ye gittim, binanın ikinci katında bir rehinci olduğunu biliyordum; daha önce hiç gitmemiştim. Girişte hızlıca yeleğimi çıkarıp rulo yapıp kolumun altına sıkıştırdım, sonra yukarı çıkıp rehincinin kapısını çaldım. Selam verip yeleği tezgâha attım.

“Bir buçuk kron,” dedi adam.

“Evet, tabii teşekkürler,” dedim. “Biraz dar gelmeye başlamış olmasa vermezdim.”

Parayı ve fişi alıp geri döndüm. Aslında yeleği rehin vermek çok iyi bir fikirdi. Kalanıyla doyurucu bir kahvaltı yapmak için param, akşama da geleceğin suçları üzerine yazım hazır olurdu. O anda hayatı daha keyifli bulmaya başladım. Adamdan bir an önce kurtulmak için acele ettim.

“Buyurun!” dedim adama. “Önce benden yardım istediğiniz iyi oldu.”

Adam parayı aldı ve gözleriyle beni süzmeye başladı. Ne diye durmuş bana bakıyordu öyle? İçimde onun en çok pantolonumun dizlerini incelediği hissi uyandı ve bu küstahlık canımı sıktı. Gözüktüğüm kadar fakir olduğumu mu düşünüyordu bu serseri? On kron edecek

bir makaleye başlamak üzere değil miydim? Gelecek için hiç kaygılı değildim, ocakta dövülecek nice demirim vardı. Böylesi güzel bir günde bir kendini bilmeze süt parası vermemin nesi garipti? Adamın bakışları beni rahatsız etti, gitmeden önce ona bir ders vermeye karar verdim. Göğsümü kabartıp dedim ki:

“Adamım, kötü bir huyunuz var, size bir kron verildiğinde dönüp verenin dizlerine aval aval bakıyorsunuz.”

Başını arkasındaki duvara yasladı ve ağzını genişçe açtı, belli ki tutuk kafasında bir şeyler oluyordu, onu kandırdığımı düşünmeye başlamış olmalıydı ki bana parayı geri uzattı. Ayağımı hızla yere vurdum ve paranın onda kalması için yemin verdim. Onca zahmete boşuna mı katlandığımı sanıyordu? Aslında belki de bu kronu ona borçluydum, eski bir borcumu hatırlamıştım, karşısında onurlu, tepeden tırnağa dürüst bir adam duruyordu. Kısacası, para onundu... teşekkür edecek de bir şey yoktu, benim için bir zevkti. Hoşça kal!

Yoluma devam ettim. Sonunda bu baş belasından kurtulmuştum ve rahat rahat yoluma devam edebilirdim. Tekrar Pilestredet'ye indim ve bir bakkalın önünde durdum. Vitrin yiyecek doluydu, içeri girip yol için bir şeyler almaya karar verdim.

“Bir parça peynir ve bir francala,” dedim ve yarım kronumu tezgâha doğru uzattım.

Kasadaki kadın suratıma bakmadan alaycı bir şekilde sordu: “Peynir ve ekmek, bu parayla mı hepsi?”

Evet elli örenin hepsiyle dedim umursamazca.

Alacaklarımı aldım, yaşlı ve şişman kadına son derece kibar bir şekilde iyi günler diledim, ardından doğruca kale tepesinden parka doğru yöneldim. Kendime bir bank buldum ve atıştırmalıklarımı açgözlülükle kemirmeye başladım. Bu iyi geldi, uzun zamandır böyle bol öğünüm olmamıştı ve biraz sonra uzun bir ağlamadan sonra duyulan doyumluk huzuruna benzer bir huzur hissettim. Cesaretim artmıştı. Geleceğin suçları gibi basit ve anlaşılır, üstelik herkesin tarih okuyarak çıkarım yapabileceği bir makale yazmak benim için artık yeterli değildi.

Daha fazla çaba sarf edebilirdim, zorlukların üstesinden gelebilecek durumdaydım. Felsefi bilgi üzerine üç bölümlük bir yazı yazmaya karar verdim. Tabii ki böylelikle Kant'ın bazı safsatalarını acınası şekilde hırpalama imkânım da olacaktı. Yazı eşyalarımı çıkarırken kurşun kalemimin olmadığını fark ettim. Rehincide unutmuşum, yeleşin cebinde kalmıştı.

Tanrım, sanki bugün her şey beni geri çekmek için iş birliği yapıyordu. Birkaç küfür savurarak banktan kalktım, patıkada bir ileri bir geri gidip geliyordum. Etraf çok sessizdi, uzakta kraliçenin çardağının orada bebek arabalarıyla gezinen birkaç kadınlardan başka kimse yoktu. İyice öfkelenmiş bir halde bankın önünde volta atıyordum. İşlerimin bu kadar ters gitmesi garipti! Cebimde on ørelik bir kalem olmaması gibi basit bir nedenden üç paragraflık bir makaleden mahrum kalacaktım! Tekrar Pilestredet'e gidip kalemimi geri mi isteseydim? Yine de gezmeye çıkmış insanlar parkı doldurmaya başlamadan önce iyi bir yazı yazacak kadar vaktim kalırdı. Belki de felsefi bilgi üzerine yazacağım bu yazı pek çok kişiyi ilgilendiriyordu, onların mutluluğu buna bağlıydı, bunu kimse bilemezdi. Kendime belki bu yazının pek çok gence yardımcı olacağını söyledim. İnsaflı düşünüp Kant'a yüklenmek istemedim; bundan kaçınabilirdim, zaman ve uzayı sorguladığım kısmı üstünkörü geçebilirdim. Ama Renan; onu da savunmak istemişyordum, yaşlı papaz Renan'ı... Her halükârda birkaç sütunluk bir makale olacaktı. Ödenmemiş kira, ev sahibesinin merdivenlerde karşılaştığımdaki uzun bakışları, hiçbir karamsar düşüncemin olmadığı en mutlu anlarımda bile aklıma gelip bana eziyet ediyordu. Buna bir son vermeliydim. Rehinciden kalemimi almak için hızlıca parktan çıktım.

Tepeden aşağıya indiğimde önümdeki iki kadına yetişip onları geçtim. Yanlarından geçerken birinin koluna yanlışlıkla değdim, yüzü dolgun ve biraz solgundu. O anda yanakları kızarıverdi ve şaşırtıcı bir güzelliğe büründü, neden olduğunu bilmiyorum, belki yoldan geçenlerden duyduğu bir söz yüzünden, belki de sadece aklına gelen bir şey yüzünden. Yoksa koluna dokunduğum için olabilir miydi?

Dolgun göğsü birkaç kez kuvvetlice dalgalandı, şemsiyesinin sapına sıkıca tutundu. Ne oluyordu bu kadına?

Durup tekrar önüme geçmesine izin verdim, o an daha fazla ilerleyebilecek durumda değildim, her şey çok garip gelmişti. Huysuz bir ruh hali içindeydim, kurşun kalem meselesi yüzünden kendime öfkeliydim ve aç karnına yediğim yiyecekler beni rahatsız etmeye başlamıştı. Düşüncelerim aniden çılgınca bir hevesle garip bir yön aldı. Bu kadını takip edip onu korkutmak ve bir şekilde onun canını sıkmak için garip bir arzuya kapıldığımı hissettim. Ona yetişip yanından geçtim, bir anda döndüm ve onu gözlemlmek için onunla yüz yüze geldim. Durup gözlerinin içine baktığım sırada zihnimde daha önce hiç duymadığım, kulağa kaygan ve gergin gelen bir isim belirdi: Ylajali. Yeterince yanıma yaklaştığında doğruldum ve inandırıcı bir sesle mırıldandım:

“Kitabınızı düşürdünüz hanımefendi.”

Bunu söylerken kalbimin nasıl da sesli attığını duyabiliyordum.

“Kitabım mı?” diye sordu yanındakine ve yürümeye devam etti.

Hızlılığımın dozu artıyordu, onu takip etmeye başladım. O anda yanlış bir şeyler yaptığımın tamamen farkındaydım, ama bununla ilgili elimden bir şey gelmiyordu. Şaşkın zihnim beni kontrolden çıkarmıştı ve aklıma çılgınca fikirler getiriyordu. Bunun aptalca olduğunu söylemem de bir işe yaramıyordu, kadının arkasından aptal aptal mimikler yaptım yanından geçerken birkaç kere abartılı bir şekilde öksürdüm. Birkaç adım önünde yavaş yavaş yürürken bakışlarını sırtımda hissettim ve onu rahatsız ettiğim için utanç içinde istemeden başımı eğdim. Yavaş yavaş, çok uzakta, başka bir yerlerde olduğuma dair harika bir duyguya kapıldım, sanki taş karoların üzerinde başı eğik yürüyenin ben olmadığımı dair yarı belirsiz bir duyguya kapıldım.

Birkaç dakika sonra kitapçı Pascha'nın önüne geldiler. Ben halihazırda ilk vitrinin orada durmuştum, yanından geçerken tekrarladım:

“Kitabınızı düşürdünüz hanımefendi.”

“Hayır, ne kitabı?” dedi tedirginlikle. “Hangi kitaptan bahsettiğini anladın mı sen?” diye sordu yanındakine ve durdu.

Yaşadığı şaşkınlıktan korkunç keyif alıyorum, gözlerindeki çaresizlik beni kendimden geçiriyor. Benim küçük anlamsız söylemimi kafası almıyordu. Yanında hiçbir kitap yoktu, tek bir kitap yaprağı bile, ama yine de ceplerini yokluyordu, tekrar tekrar ellerine bakıyordu, kafasını çevirip arkasına, geldiği yola doğru baktı. Hangi kitaptan bahsettiğimi anlamak için küçük hassas beyninin sınırlarını zorlamak durumunda kaldı. Yüz rengi değişiyor, ifadeleri değişiyor, işitilebilir bir şekilde nefes alıyor, elbisesinin düğmeleri bile bir dizi dehşete düşmüş göz gibi bana bakıyor.

“Boş ver,” diyor yanındaki kadın ve kolundan çekiyor; “o sarhoş, sarhoş olduğunu görmüyor musun!” O anda kendime ne kadar yabancı ve görünmez etkilerin etkisinde olsam da etrafımda olan hiçbir şey gözümünden kaçmıyordu. Büyük, kahverengi bir köpek yolun karşısındaki koruya ve oradan da lunaparka doğru koştu. Gümüştten dar bir tasma vardı. İlerideki bir binanın ikinci katında bir pencere açıldı ve kollarını sıyrılmış bir kız camları dışarıdan silmeye başladı. Dikkatimden hiçbir şey kaçmıyordu, zihnim berrak ruhum andaydı, her şey sanki aniden etrafımda parlak bir ışık olmuş gibi pırıl pırıl bir netlikle içime akıyordu. Önümdeki kadınların şapkalarında mavi kuş tüyü, boyunlarında da ekoseli ipek fular vardı. Kardeş olmalılar, diye düşündüm.

Döndüler, Cisler’in müzik dükkânının önünde durup konuşmaya başladılar. Ben de durdum. Sonra tekrar döndüler, geldikleri yoldan yürümeye devam ettiler, beni tekrar geçtiler, Üniversite Caddesi’nin oradaki köşeyi dönüp Azizi Olav Meydanı’na giden yolu tırmanmaya başladılar. Cesaret edebildiğim kadar yakından takip ediyordum. Bir kere dönüp bana yarı korkmuş yarı meraklı bir bakış attılar, ifadelerinde ne öfke ne de çatık kaşlar vardı. Verdiğim rahatsızlığa karşı gösterdikleri bu hoşgörü beni iyice utandırdı. Gözlerimi indirdim, minnettarlıkla onları bakışlarımla takip edecektim, ta ki onlar bir yere girip tamamen gözden kayboluncaya kadar.